

SEO
FF

FÄRGLÄRA

FÄRGERNAS SYMBOLIK

I kulturhistorien finns många färger som har stått som symboler för antingen världslig eller andlig makt.

Till exempel i Kina var gult länge enbart kejsarens färg, och ingen utanför hovet fick bära den.

Blått har alltid varit en eftertraktad färg tack vare sin koppling till himlen. Man trodde att den gav bäraren en förbindelse med gudarna.

Indigoväxten användes redan för 4000-5000 år sedan i Tvåflodslandet, dvs i nuvarande Iran, Irak, Syrien och Turkiet för att färga textilier blåa. Senare användes indigo för att färga jeans.

Den dyrbara indigofärgen ersätts numera ofta med industriellt framställda färgämnen som imiterar färgen.

Lapis lazuli är en intensivt blå halvvädelsten som använts både till smycken och som färgämne.

För att det ultramarinblåa färgämnet från stenen var så dyrbart, användes det bland annat i målningar av Jungfru Maria.

På 1980-talet blev nyansen trendig och fick det kaxiga namnet "*elektriskt blå*".

Purpur är historiskt sett härskarnas färg.

Purpur framställdes från utsöndringen från en snäcka som lever i Medelhavet. Man måste dyka efter tusentals små snäckor för att få ens en liten mängd färg. Priset blev därför extremt högt.

Den romerske kejsaren Gaius Julius Caesar (100–44 f.Kr.) gjorde färgen till sin egen och införde en lag om att ingen annan än kejsaren fick bära just denna purpurnyans. Den som bröt mot lagen dömdes för landsförräderi.

Om du hört talas om Jesus och purpurmanteln hänger det ihop: enligt berättelsen fick den dödsdömde Jesus på väg mot korset en purpurfärgad mantel över axlarna som tecken på det påstådda brottet, landsförräderi.

Inom kristendomen är purpur än idag en symbol för Jesu martyrdöd, men också för ånger, ödmjukhet och lidande.

Känner du till uttrycket **blåblodig**?

När de muslimska morerna på 700-talet erövrade delar av det som i dag är Spanien mötte de lokala adelsmän som var bleka i hyn eftersom de inte arbetade ute i solen.

Deras blodådror syntes genom den ljusa huden, och ådrorna såg ut att bära blått blod.

Överklassen började snart kallas blåblodiga.

Blått började symbolisera privilegier i allmänhet: eftersom adelsvärdigheten gick i arv till sönerna blev blå kläder för pojkar en symbol för blåblodighet.

Syns det här fortfarande i barnens klädsel idag?

**PANTONE®
Black C**

Väldigt mörkt blått, nästan svart tyg fick man genom att färga tyget blått flera gånger. Processen var arbetsdryg och dyr. Svart tyg representerar än idag ärevördighet och högtidlighet.

Att klä sig i svart till begravning är ett exempel på hur man genom att klä sig i svart visar respekt för den bortgångne och för begravningens alvarliga anda.

**PANTON
Black C**

PANTONE
Black C

I Asien och delar i Afrika är vitt i stället sorgens färg, och vid begravningar klär man sig ofta i vitt.

I många religioner står vitt för oskuld och renhet.

Ju klarare en färg är, desto svårare har den historiskt varit att framställa.

På 1800-talet lyckades man kemiskt skapa en stark grön färg av koppar och arsenik. Nyansen kallades **smaragdgrön** (eller parisergrün) och den blev populär i inredning – tills människor mystiskt började dö i sina hem.

Det visade sig att färgen på tapeterna släppte giftiga arsenikångor i rummen. Snart fick nyansen ett nytt namn: **giftgrön**. Färgen är fortfarande en av de minst omtyckta på grund av sin historia.

Forskare har också studerat
färgers känslomässiga och
fysiologiska effekter.

Vilka känslor förknippar
du med rött?

Symboliskt kopplas rött till
kärlek, brott och synd.

Det är också en politiskt laddad färg.

Rent fysiologiskt uppfattas rött
som dynamiskt, nervpåfrestande,
värmmande och upphetsande.

The background is split into two main sections. The left section features a vibrant orange color with a textured, painterly appearance, showing brushstrokes and some darker, teal-like accents. The right section is a solid, bright yellow with a subtle, embossed geometric pattern. A large, dark blue circle is centered on the page, containing white text.

Orange symboliserar glöd och lyster.
Fysiologiskt uppfattas orange som
upphetsande och värmande färg.

Gult talar om glädje och symboliserar
solen. Gult ger ett dynamiskt och andligt
intryck, gult skärper också synen.

Grönt symboliserar natur och tillväxt, men kan också stå för giftighet eller avund. I inredning är det en lugn och balanserande färg.

Blått symboliserar öppenhet, himmel och vatten. Som färg är det luftigt, svalt och rogivande. Det har en fysiologiskt lugnande effekt.

Vitt står för oskuld, renhet och tomhet. Fysiologiskt är det aktiverande, men om det är för mycket vitt kan det kännas obehagligt på grund av den sterila känslan.

”Svart som sorgen”, säger man. Svart symboliserar mystik, död, sorg och mörker. En mycket mörk miljö kan göra sinnen mer känsliga för andra intryck, och mörker kan kännas antingen lugnande eller hotfullt, beroende på personen.

TILL LÄRAREN

Du kan lägga till innehåll i föreläsningsmaterialet.

Instruktioner hittar du här:

<https://helpx.adobe.com/fi/acrobat/using/edit-text-pdfs.html>

Du kan också konvertera den här pdf-filen till PowerPoint-format:

<https://acrobat.adobe.com/link/acrobat/pdf-to-ppt.html>

KÄLLOR

Albers, Josef, 1963: Interaction of Colour, Revised and Expanded Edition.
Yale University Press, New Haven & London.

Hornung, David, 2021: Colour, A Workshop for Artists & Designers. Laurence King Publishing.

Huttunen, Martti, 2013: Värit pintaa syvemmältä. Books on Demand, Helsinki.

Itten, Johannes, 1998: Värit taiteessa. Kustannus Oy Taide, Helsinki.

The Origins of Color. UChicago Library. Hämtad 10.8.2024.
<https://www.lib.uchicago.edu/collex/exhibits/originsof-color/color-theory/>

Rihloma, Seppo, 1997: Värioppi. Rakennustieto, Helsinki.

Arbetsgrupp

Katriina Kaija, Outi Laine

Text, illustration och layout

Outi Laine

Översättning

Leif Pietilä / Skrivsam Ab

Översättningens beställare och utgivare

Stoff riksomfattande utvecklingsuppgiften i bildkonst
Kuvistuubi - Savonlinnan taidelukio

Korrektur

Joel Gräfning, Laila Rebers-Holländer, Kia Norrstam

Publikationen är en del av Undervisnings- och kulturministeriets nationella utvecklingsprojekt för bildkonst i gymnasiet.

www.stoff.fi